د قرآن کریم نومونه او صفتونه

شوونیز - روزنیز نقش او آثار

مولوي محمد ناصر (حلیمي)

د قرآن کریم نومونه او صفتونه

مولوي محمد ناصر (حلیمي)

The Names and Attributes of the Holy Quran

(The Role and Result in Education and Training Pattern)

Mohammad Nasir Halimi

2022

ISBN 978-9936-645-95-0

9 789936 645950

د افغانستان اسلامي امارت
د علومو اکاډمي
د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست

سلسلة:
[مَنُّ الْحَلِيمِ الْمَنَّانِ فِيْ عُلُومِ الْقُرْآنِ]

د قرآن کریم نومونه او صفتونه

ښوونیز- روزنیز نقش او آثار

مولوي محمد ناصر ((حلیمي))

د کتاب ځانګړنې

د کتاب نوم: د قرآن کریم نومونه او صفتونه (ښوونیز – روزنیز نقش او آثار)

لیکوال: مولوي محمد ناصر ((حلیمي)) د علومو اکاډمۍ افتخاري غړی

ایډیټر او مهتمم: څېړنوال دکتور غلام حضرت «برهاني»

د چاپ کال: ۱٤۰۱ل – ۱۴۴۴ هـ ق

خپرونکی: د افغانستان د علومو اکاډمۍ د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست

دچاپ ځای: لایف ستار مطبعه، کابل- افغانستان.

ISBN : ۰ - ۹٥- ۹٥- ٦٤٥- ۹۹۳٦ - ۹۷۸

د چاپ ټول حقوق له علومو اکاډمۍ سره خوندي دي

بسم الله الرحمن الرحيم

لیکلړ

سرلیک **مخګڼه**

د کتاب په اړه نظر .... أ
تقریظ .... ج
قرآن کریم له یوې شعور پارونکي زاویې نه: .... ج
تقریظ .... ز
تقریظ .... ح
قرآن کریم ، روښانه لمر .... ح
تقریظ.. ك
د استاد حلیمی پر اثر څو کرښې .... ك
سریزه ۱
د قرآن کریم ارزښت ۱
د څېړنې ارزښت ٤
د څېړنې ریښې ۷
سرچینې توکي او تګلارې.. ۹
د څېړنې پوښتنې.. ۱۱
د لیکوال اندېښنه او باور.. ۱۲

لومړی فصل

قرآني موخې.. ۱۵
قرآني موخې د قرآني آیتونو په رڼا کې ۱۵
له تور تمونو د انسانانو ژغورل.. ۱۵
قرآني موخې د احادیثو په رڼا کې.. ۱۸
منیب څوک دی؟.. ۲۱
د عمر بن خطاب په اند د قرآن نهایي موخه ۲۳

دویم فصل

د قرآن کریم نومونه ۲۵
(۱) القرآن ۲۵
د قرآن لفظي تحلیل.. ۲۵

لومړۍ معنا ۲۷
قرآن یعنې لوستل ۲۷
دویمه معنا ۲۷
د راټولولوپه معنا ۲۷
د بشري نېکمرغیو ټولګه ده ۲۸
د اجمال مثال ۲۹
د تفصیل مثال ۳۰
د بشر یو موټی کوونکی ۳۰
درېیمه معنا ۳۲
څلورمه معنا ۳۲
د پورته معناګانو شننه ۳۳
د قرآن کریم اصطلاحي تعریف ۳٤
د قرآن کریم (قرآني) تعریف ۳۵
د قرآني تعریف تشریح ۳۵
۱. د کایناتو د رب له لوري ۳٦
۲. د روح الامین په واسطه ۳٦
۳. امین او امانت ۳۸
۴. قرآن کریم ، زړه او ایمان ٤۱
د زړه قوتونه ٤۲
مینه ٤۳
کرکه او دښمني ٤۳
تورتم ته ، سباوون ٤۳
زړورتیا ٤٤
۵. ژبه یې خوږه عربي ٤۵
٦. قرآن او پخواني کتابونه ٤٦
د انجیل اعتراف ٤۸
په برنابا انجیل کې ٤۸
په یوحنا انجیل کې ٤۸
د هندي مذهبي کتابونو اعتراف ٤۹

د زردشت اعتراف ٤٩
د مثمر عمل لپاره قرآن لوستنه ٥٠
تطبيقي کتاب.. ٥٢
د قرآن کريم د نه عملي کوونکيو سزا ٥٤
دروند قرآن ، سپکچاری او سپکبولی مسلمان........................ ٥٥
د نېکمرغۍ هسک مقامونه ٥٩

درېيم فصل

(٢) الکتاب... ٦١
علمي ، ادبي او تشريعي کتاب ٦١
گڼ تخصصه کتاب ٦٢
د پاکو زړونو او رڼو عقلونو کتاب...................................... ٦٣
پوښتنو ته ځواب او د بشري پېښو انځورگر کتاب.................. ٦٤
د توليدي او استقراري زده کړې کتاب ٦٥
د سيستم محورۍ ، پرمختيا او وروری کتاب.......................... ٦٦
له دې کتاب نه د استفادې لارې ٦٩

څلورم فصل

(٣) تنزيل ١٢٣
د روزونکي ذات لخوا د مخلوقاتو د روزنې لپاره ١٢٦
تنزيل له عزت او رحمت سره.. ١٢٧
د کايناتو پټ رازونه او تنزيل.. ١٢٩
تنزيل د قرآني روغتون په معنا ١٣١
دردناکه خاطره.. ١٣٣

پنځم فصل

(۴) الفرقان (توپيروونکی) ١٣٥
فُرْقان ١٣٦
فرقان د بشريت ستره اړتيا... ١٣٧
زيانمن توپيرونه ١٣٨
د عزت او حکمت له پلوه توپير ١٣٩
تمثيل ته اړتيا له پلوه توپير ١٤٠

د ښځې حل لارې د موندنې توپير ۱۴۳
د ژوند بدمرغه انځور او فرقان ۱۴۴
حکومتونه د قرآني توپير په آينه کې ۱۴۵
فردي روزنه او فرقان ۱۴۸
انساني تجربې او فرقان ۱۴۸
اقتصاد او فرقان ۱۵۰
عملي توپير ۱۵۰
ښاروالي او قرآن کريم ۱۵۱
د طيب ښار کره تفسير ۱۵۲
د مټکور ښار توپير له ښېرازه ښار سره ۱۵۴
د طيب له پلوه د نسلونو توپير ۱۵۷
مومن طيب او توليد يې طيب ۱۵۸
زموږ د ژوند تت او پيکه انځور ۱۵۸
قوم د شکر د توپير له پلوه ۱۵۹
د سپېڅلي ښار او سپيڅلي نسل له پلوه توپير ۱۶۴
د ټولنيز عدالت له پلوه توپير ۱۶۴
د عادلانو او عادلانه چارو له پلوه توپير ۱۶۵

شپږم فصل

(۵) الذکر ۱۶۷
ذکر: پند او عبرت ۱۶۷
د ذکر لغوي او اصطلاحي تعريف ۱۷۰
د عطاء الخراساني تعريف ۱۷۰
د بېلګې په توګه ۱۷۱
د ذوالقرنين ذکر ۱۷۳
لفظی ذکر او دعاء ۱۷۳
بشرپالنه د ذکر او دعاء د قبلېدو بنسټ ۱۷۵
قرآن ټول انسانيت ته ذکر ۱۷۸
د ذکر عمومي قواعد ۱۷۸
ښښونکی او رټوونکی ذکر ۱۸۰

د قرآني ذکر ساتنه ۱۸۱
رهوونکی او چمتو کوونکی ذکر ۱۸۳
ذکر هېرونکي وسايل ۱۸۳
قرآني ذکر ته غوره ټاکنه او ګټوره ګمارنه ۱۸۵
ذکر لپاره ښوونيز او روزنيز تعامل... ۱۸۶
ذکر لپاره دقيق انتخاب ۱۸۷
مدينه کې ذکر لپاره د سعد بن معاذ انتخاب ۱۸۸
د قرآن کريم ذاکر شاګرد معاذ رضی الله عنه ۱۸۹
پند ښښل او تعادل ۱۸۹
څلور پند ښښانده اصحاب ۱۹۰
پند ښښانده علماء او ماشومان ۱۹٤
پند ښښنه او شاګرد پالنه ۱۹۷
د پند اخيستنې هسکه بېلګه.. ۱۹۷
عالمانه پند او عادلانه لار ۱۹۹
د پند ښښاندې ټولنې بېلګه... ۲۰۰
د پند فردي بېلګه... ۲۰۰
د پند نړيواله بېلګه ۲۰۱
د شاګرد نازونې پند ۲۰۲
د قرآن کريم مدرس او ذکر.. ۲۰۲
معياري ښوونځي او مدرسې د ذکر سرچينې ۲۰۳
خشيت د پند اخيستنې وسيله.. ۲۰۵
قرآني پند او لالهانده انسان ۲۰۷
قرآن نړېوال پند دی ۲۰۹
قرآن کريم شعر نه ، ذکر.. ۲۰۹
د ذکر عجيبه قرآني توجيه ۲۱۱
د پند ښښونکي قرآن تدريس ۲۱۲
رضاکار پند ښښانده شخصيتونه.. ۲۱۳
له قرآني ذکر سره تطبيقي مزل... ۲۱٤
علم او عمل د قرآني پند بنسټ.. ۲۱۵

قرآني پند تورتم ته سباؤون.. ۲۱۶
قرآني پند ، عقلي او ایماني وده ۲۱۷
قرآني پند تورتمونو ته رڼا ۲۱۸
قرآن نوی ، تلپاتې او نه زړېدونکی ذکر ۲۱۹
قرآني پند ، نېکمرغي او اجتماعي ظلم ۲۲۰
قرآني پند عقل او فطرت.. ۲۲۰
قرآني پند حق او حقائق.. ۲۲۱
قرآني پند او عذابونه ۲۲۳
د قرآني پند یو څو بېلګې ۲۲۳
قرآني پند او هسکې سترګې ۲۲۵
قرآني پند او د لاس ګټه ۲۲۶
قرآني پند زمکه او سمندر ۲۲۷
قرآني پند خوار او بې وسه ولس ۲۲۷
قرآني پند حلال خواړه او سترې چارې ۲۲۸
قرآني پند او کرنیزه پرمختیا.. ۲۲۹
قرآني پند او رنځونه ۲۳۰
قرآني پند د الهي رحم چینه ۲۳۰
د قرآني پند تدریس او عزتمندي ۲۳۱
آسانه ذکر.. ۲۳۳
پند منونکی عقلي څواک ۲۳۴
قرآني ذکر او زموږ ټولنیز انځور ۲۳۵
پند او وړتیا پاله ټولنه.. ۲۳۷
پند او وړتیا څېونکې ټولنه ۲۴۰
قرآني پند د ظاهر او باطن پند ۲۴۰
قرآني پند، بدمرغۍ او حل لار.. ۲۴۱
قرآني پند ، طبیعت او ټولنه.. ۲۴۲
قرآني پند ګڼې لارې چارې لري.. ۲۴۳
مریم د قرآني پند غوره بېلګه ۲۴۴
د طبیعت ، انسانانو او ټولنو کره او پوره انځور.............................. ۲۴۵

اووم فصل

(۱) (کلام الله) د الله تعالی خبرې ۲٤۷
۱. کلام الله تعالی ۲٤۷
۲. حدیث ۲٤۸
۳. أحسن الحدیث ۲٤۸
۴. القول ۲٤۹
۵. قیلاً ۲٤۹
٦. کلمات الله تعالی (د الله خبرې) ۲٤۹
۷. کلمة تامة ۲٤۹
قرآن د ښو خبرو جامع او ګټور مجموعه ۲٤۹
قرآني خبرې او ستر شخصیتونه ۲۵۰
قرآني خبرې بیا نبوي خبرې ۲۵۱
قرآني خبرې ، بشري وړتیاوې او اړتیاوې ۲۵۸
قرآني خبرې او هسک موخي شخصیتونه ۲۵۹
نامسلمان او د قرآن کریم خوږې او ګټورې خبرې ۲۵۹
قرآني خبرې د بشري پرګنو د یووالي ژبه ۲٦۰
قرآني خبرې د سالم فطرت غږ ۲٦۱
که د قرآني خبرو حق ادا نشي ۲٦۲
قرآني خبرې او بشري وړتیاوې ۲٦۳
قرآني خبرې د بشري پرګنو د تفاهم ژبه ۲٦٤
قرآني خبرې عزتمنې طبقاتي خبرې اترې ۲٦۵
قرآني خبرې د خبرو اترو هسک معیار ۲٦۷
خبرې د مور له نسه ۲٦۷
پر قرآني معیار د خبرو زدکړه ۲٦۸
قرآني خبرې مینه ناکې خبرې ۲۷۰
قرآني خبرې او کاري وړتیا ۲۷۰
د قرآني خبرو استوګنځی ۲۷۱
نه بدلېدونکي خبرې ۲۷۲
د قرآني خبرو ځانګړتیاوې ۲۷۳

قرآني خبرې عملي لارښوونې ۲۷۵
قرآني خبرې معيارې خبرې ۲۷۸
قرآني خبرې ښايسته خبرو ته هڅاندې خبرې ۲۷۹
قرآني خبرې عملي ژباړې غواړي ۲۸۲
قرآني خبرې طيبه او په طيبهويناوو روزونکې ويناوې ۲۸٤
قرآني خبرې ، د پیغمبري خبرې اترو دقيق انځور ۲۸۵
د طيبه وينا بېلګې ۲۸۸
۱. د الله تعالى يادونه ۲۸۸
۲. حکم بما انزل الله تعالى طيبه وينا ۲۹۰
۳. نرمه او منتجه وينا ۲۹۱
٤. پرحق اعتراف ۲۹۲
۵. د بدو ويناو په بدل کې خوږه وينا ۲۹۳
٦ . عملي او منتجې خبرې ۲۹۳
.۷ عادلانه او ژمنې خبرې ۲۹٤
۸. پخوانيو مؤمنانو ته دعا کول ۲۹۵
۹. ډېره ښکلې وينا طيبه وينا ده ۲۹٦
۱۰. د ښو پايلو سرچينه طيبه وينا ده ۲۹٦
د خبيثه ويناوو ډولونه ۲۹۷
۱. د الله تعالى له حکم پرته بل حکم. ۲۹۸
۲. شکمنې او څو معنيزه خبرې ۲۹۹
۳. غوړې او غولوونکې خبرې (زخرف القول) ۳۰۰
٤. بې عمله ويناوې ۳۰۱
.۵ شپنۍ ناستې او غورې ۳۰۲
٦. نه نغوته (غوږ نه نيول) ۳۰٤
۷. د حق او حقپالو پر ضد پروپاګند ۳۰۵
۸. د اسلام پر ضد پروپاګند ۳۰۵
۹. د مسلمان پر ضد د مسلمان پروپاګند ۳۰٦
۱۰. د مسلمان پرضد روزنه ۳۰۷
۱۱. د ګونديمارو مخکښانو وينا ۳۰۸

۱۲. د ټولنيزو مصلحتونو پر خلاف خبرې ۳۰۸
۱۳. د مسلمان او اسلام پر ضد خبرې ۳۰۹
۱٤. ۱ ژوند او اسلام ۳۰۹
۱۵. ۲ اسلام او ساينس... ۳۰۹
۱٦. ۱ نظري قرآن ۳۱۰
۱۷. د زړه پر خلاف خبرې... ۳۱۱
۱۸. ناسمې کړنې او سمې خبرې ۳۱۲
۱۹. د بدۍ او کينې پارونې خبرې ۳۱۳
۲۰. د ملا تړ تشه ژمنه ۳۱٤
۲۱. د ورورولۍ ژمنې او د دښمنۍ کړنې ۳۱۵
۲۲. له فقره ډارول او بدچاره کول ۳۱٦
۲۳. ۲۲. لاندې پنځو چارو ته هڅول ۳۱۷
۲٤. کبرجنې ويناوې.. ۳۲۵
۲۵. دروغجنې وعدې ۳۲٦
۲٦. د نورو خلکو ډارول.. ۳۲٦
۲۷. ملنډې او رشخند... ۳۳۰
۲۸. په اشارو او کنايو ملنډې وهل (همز او لمز)... ۳۳۰
۲۹. بد نومونه او لقبونه ۳۳۱
۳۰. پر انسان بد گماني ۳۳۱
۳۱. جاسوسي کول ۳۳۳
۳۲. غيبت کول.. ۳۳٤
تبليغي حضراتو غوندې... ۳۳۸
۳۳. بې علمه غړېدل... ۳۳۹
۳٤. بې علمه خبرې او کبرجنې کوپړۍ ۳٤۱
۳۵. بې عمله علم ۳٤۱
۳٦. خوږې خبرې او ترخې چارې ۳٤۲
پر زمکه د فساد ډولونه ۳٤۳
د اسلامي ثقافت دنده او ارزښت ۳٤٤
اسلامي ثقافت(تزکيه ، شريعت ، عمل او تخصص)... ۳۵۰

د اسلامي ثقافت ارزونه ۳۵۱
حل لار.. ۳۵۳
پاملرنه ۳۵٦
جبرانوونکی او رغوونکی کلام.. ۳۵۸

اتم فصل

(۲) هدی (هدایت)... ۳٦۱
هدایت ۳٦۱
د خیر په چارو کې بوختېدنه ۳٦۲
دهدایت رڼې او پخې لارې ۳٦۳
د هدایت قرآني تعریف ۳٦٤
د هدایت وسائل ۳٦۵
الهي نعمتونه... ۳۷۷
.۱ نعمت پېژندنه ۳۷۷
.۲ د نعمت ساتنه او پالنه.. ۳۷۸
۳. د فردي نعمت یوه بېلگه.. ۳۷۸
٤. د بشري نعمت یوه بېلگه ۳۷۸
۵. د طبیعي نعمت یوه بېلگه... ۳۷۹
٦. د نعمت کره او پرځای استعمالول.. ۳۷۹
.۷ د نعمت په کارولو کې احتیاط... ۳۷۹
۸. قیادتونه او د عامو خلکو ژوند ۳۷۹
۹. د ناشکرۍ په بدو پایلو پوهېدل ۳۸۰
.۱۰ نعمت ته وده او انکشاف ورکول ۳۸۱
۱۱. شکر د هدایت پیلامه او برنامه... ۳۸۲
صبر په لاندې شیانو کې.. ۳۸٤
له هدایت نه د محرومۍ عوامل ۳۸۸
د هدایت ډگرونه ٤۰٤
۱. اقتصادي هدایت.. ٤۰۵
.۲ سیاسي هدایت.. ٤۰۵
۳. صحي هدایت ٤۰٦

٤. اداري هدايت.. ٤٠٧
٥. صنعتي هدايت... ٤٠٧
٦. تعليمي هدايت... ٤١٠
٧. کورنی هدايت ٤١٠
٨. اجتماعي هدايت... ٤١٢
٩. روزنيز هدايت.. ٤١٣
١٠. ځېړنيز هدايت.. ٤١٤
١١. دکايناتو د تسخير هدايت ٤١٦
کايناتو د تسخير د هدايت ځو بېلګې.................................... ٤١٦
.١٢ له سمندر نه د استفادې هدايت. ٤١٦
١٣. د سترو بېړيو جوړول.. ٤١٧
١٤. پاک خواړه ٤١٧
.١٥ د پوهانو د پاللو هدايت.. ٤٢٢
١٦. وړتيا پلټنه.. ٤٢٥
١٧. له اسمان نه داستفادې هدايت...................................... ٤٢٦
١٨. له زمکې نه د استفادې هدايت ٤٢٦
.١٩ د زړونو او عقلونو رڼول.. ٤٢٨
٢٠. ايماني هدايت.. ٤٢٩
د قرآني هدايت پايلې.. ٤٣١
١. وېرې او خپګانونه له منځه وړي...................................... ٤٣١
٢. قرآني درملنه او وېرجنه ټولنه.. ٤٣٢
٣. بدبيني په مينه بدلول.. ٤٣٣
٤. قرآني کيسې او هدايت ٤٣٥
٥. محسوسه پايله ٤٣٨
٦. عقلي وړتيا او قرآني پرمختيا.. ٤٣٩
٧. هدايت له رحمت سره مل ٤٤٢
.٨ علمي پرمختيا او قرآن ٤٤٤
٩. قرآني رڼا او زړونه... ٤٤٤
١٠. نړېوال حقايق او قرآن.. ٤٤٥

۱۱. قرآني لارښوونې ٤٤٦
۱۲. لا يضل ٤٤٧
۱۳. لايشقى ٤٤٨
۱٤. ځور او زيان ٤٤٨
۱٥. انسانپالنه د مدارسو اساسي دنده ٤٥١
۱٦. عقل مضبوطوونکې لارې چارې ٤٥٢
۱۷. په نبوي دود د قرآن کريم زده کړه. ٤٥٣
۱۸. مړه ، کاڼه ، ړانده او هدايت: ٤٥٥
۱۹. د دوی په مشرۍ ، بېړۍ په وړو ځپو کې ډوبېږي ٤٥٦
۲۰. هدايت په څو معناوو راغلی ، چې دوه ډوله يې دلته وړاندې کوو ٤٥٨
۲۱. نېکانو ته لارښوونه او رحمت دی ٤٥٨
۲۲. هدايت د انساني ځانګړنو معيار دی ٤٥٩
۲۳. انساني رښتنی هدايت د اسلام اساسي موخه ٤٦٠

نهم فصل

(۳) الرحمة ٤٦١
قرآني لارښوونې د رحم سرچينه او مېوه ٤٦١
رحم د انسان هر اړخيزه وده ٤٦٣
هدايت او رحمت ٤٦٣
بشري اختلاف د رحم پر بنسټ ٤٦٤
قرآني موخې له مينې او لورينې ٤٦٥
رحم د سلامتيا او امن زېږنده ٤٦٨
عابد قوم يې د رحم پر بنسټ ترويجوي ٤٦٩
د لورانده قرآنپوه دنده ٤٧٠
د رحم پر بنسټ خاين غندنه ٤٧١
قرآني رحم او نننۍ پرمختياوې ٤٧٤
د رحم پر بنسټ هضمېدونی او عملي قرآن ٤٧٤
لمونځ د رحم زېږنده او د بشري حقونو اداينه ٤٧٦
بشري حقونه او لمونځ په نبوي حديث کې ٤٧٧
قرآني موخې ٤٧٩

١. رحمة للعلمین کېدل ٤٧٩
٢. رحمة للناس ٤٨٠
٣. رحمة للمؤمنین.. ٤٨٣
د «رحمة للمؤمنین» تعریف په قرآن کې ٤٨٣
بې رحمي د ربښتینې ایمان او اسلام مخې ته ستر خنډ.......................... ٤٨٥
د جرمني د جمهور رییس پر ځای پېغور ٤٨٧
بې رحمي او قرآن.. ٤٨٨
قرآني تدریس د رحم پر بنسټ ٤٨٩
رحم د ګټور علم بنسټ... ٤٨٩
ابن خلدون رحمه الله او د ماشوم وهل....................................... ٤٩٠
ظلمپال او ظالمپال مظلوم ٤٩٣
د سورتونو پیلامه ، د رحم ولوله... ٤٩٤
د رحم په خپرولو کې پاتې راغلو ٤٩٥
له رحم سره مل کلمات... ٤٩٦
غوسه شیطاني وسوسه ٤٩٧
رحم ٤٩٨
د قرآن کریم حفظ ٤٩٩
سخت زړی معلم... ٥٠٠
رحم ته پاملرنه.. ٥٠٠
د احادیثو سمه تشریح ٥٠٢
ادب ٥٠٤

لسم فصل

(۴) شفاء ٥٠٩
د شفا ښېښنې اخلاق (Medical Ethics) ٥١١
شفا ښېښنه او حافظان ٥١١
نبوي مدرسه کې طبي روزنتون.. ٥١٢
د علم او ایمان پخلاینه د شفا بنسټ ٥١٣
قرآن د زړه درمان.. ٥١٤
قرآن د شفاء سرچینه ٥١٦

قرآن خپله شفا ٥١٧
قرآن کريم او روغتيايي پرمختياوې ٥١٨
هر اړخيزه شفا ٥١٩
عقلي روغتيا ٥١٩
جسمي روغتيا ٥١٩
روحي روغتيا ٥٢٠
چاپېرياليزه روغتيا ٥٢١
چاپېريال له لاندې شيانو څخه عبارت دی ٥٢١
خوږه خاطره ٥٢٤
مسلمان او روغتيايي پرمختياوې ٥٢٤
پخواني ديني علماء او روغتيا ٥٢٥
طب تر ټولو علومو غوره علم ٥٢٧
روغتيا کې مسلمان مخکښ نه شو ٥٢٨
روغتيا ښښنه د اسلام بنسټ ٥٢٨
مخکښ مسلمان طبيبان ٥٢٩
د روغتيا پالنې او پوهنې په موخه ٥٣٠
د ديني علماوو دنده او ونډه په روغتيا کې ٥٣٠
د قرآن کريم د روغتون رنځوران ٥٣٢
اعتقادي رنځوران ٥٣٣
عبادي رنځوران ٥٣٤
اخلاقي رنځوران ٥٣٥
فکري رنځوران ٥٣٦
کورني رنځوران ٥٣٦
معاملاتي رنځوران ٥٣٦
سياسي رنځوران ٥٣٧
د داسې ټولنې انځور ٥٣٨
اجتماعي رنځوران ٥٣٨
رواني رنځوران ٥٣٩
اداري رنځوران ٥٣٩

اقتصادي رنځوران ٥٤٠
علمي رنځوران ٥٤٠
وقايه که درملنه ٥٤٠
د قرآن کريم هره جمله روغتيايي پېغام ٥٤١
درملنه.. ٥٤١
د رنځ او رنځور پرېماني.. ٥٤١
هر اړخيزه روغتيا.. ٥٤٢
د روغتيا کار وړ اشخاص ٥٤٢
دقيق تشخيص او کره درملنه ٥٤٣
ابن سينا او قرآن ٥٤٣
محمود الحسن ديوبندي او قرآن ٥٤٣
روغتيا پالنه په آخرت کې ٥٤٤
روغتيايي شاتګ ٥٤٤
صحت ته ژمن ٥٤٥
د رنځور پوښتنې درنښت ٥٤٥
طب د ايمان سنګر دی ٥٤٦
خطرناک روغتيايي ناورين ٥٤٧

يوولسم فصل

(٥) المجيد ٥٤٩
د لوړ والي او ستر والي په معنا.. ٥٤٩
قرآني مجد.. ٥٥٢
آيتونه او عبرتونه ٥٥٤
عملي بېلګې.. ٥٥٦

دولسم فصل

(٦) – الکريم إنه لقرآن کريم ٥٥٩
(٧) - المکرَّم عزتمن کړی شوی ٥٥٩
١.الله کريم دی ٥٥٩
٢.د کريم جبرائيل په واسطه.. ٥٥٩

٣.کريم پېغمبر ٥٦٠
٤.کريم قرآن..٥٦٠
٥.کريم انسان...٥٦١
٦.په موخه ، عمل ، وينا او نتيجه کې کرامت.............................. ٥٦٢
٧.کريمه کورنۍ ٥٦٣
٨.کريمه ځواني ٥٦٥
٩.نباتي کرامت...٥٦٦
١٠.د وېښتانو درناوی ٥٦٧
١١.د کرامت ښښونکي قرآن ترڅنګ له کرامته محروم انسان ٥٧٠
١٢.مکارم الاخلاق د قرآن محور او بنسټ ٥٧٢
١٣.يتيم پالنه او مسکين پالنه د کرامت يوه بېلګه............................ ٥٧٢
.١٤ګټور ژوند او فعال غړي..٥٧٣

ديارلسم فصل

(٨) - العزيز..٥٧٥
د حقتلفو له دوستۍ ځان ژغورنه ٥٧٦
الله تعالی ته انابت ٥٧٦
د زړه په مينه د ګټورو ويناوو اورېدل ٥٧٦
قرآن غالب او عزتمن کتاب دی ٥٧٨
عزتمندي د قرآن کريم غوښتنه ٥٨٠
باطل څېنه ستره عزتمندي...٥٨١
د باطل تعريف د قرآن کريم په رڼا کې:.................................... ٥٨٢
حق پټونه ستره بې عزتي ٥٨٢
فساد محوره مالي سيستم د ذلتونو مور...................................... ٥٨٢
بت پالنه د انسان له کرامت سره ستره جفا.................................. ٥٨٣
مجرمانو ته خوښمن مالي سيستمونه.. ٥٨٤
د دين په نامه خوراک ، څښاک او پوښاک ٥٨٤
يوائې دنيا هدفول او آخرت ته شا کول ٥٨٤

بې ګټې چارې ، افکار او ویناوې.. ٥٨٥
د کورني نظام د ړنګېدو عوامل.. ٥٨٦
د رښتینولۍ ضد جرمونه ٥٨٧
د حقتلفۍ عوامل او عاملین ٥٨٧
له نعمتونو ګټه آخیستنه.. ٥٨٨
له الله تعالی پرته ټول شیان.. ٥٨٨
د توحید پرضد اعمال ، وینا ، فکر ، هوډ ، اراده ، سیستم ، پلان ٥٨٩
وژنه او تښتونه (اختطاف).. ٥٨٩
له الله تعالی نه پرته.. ٥٩٠
د حق له راتګ سره چې له منځه ځي ٥٩٠
د حق د له منځه وړلو وسیله ٥٩١
څه چې قرآن کریم غندي.. ٥٩١
هغه څه چې پېغمبران یې په له منځه وړلو مکلف دي ٥٩٢
د الله تعالی لارې ته خنډ جوړونکي کافران چې په څه.. ٥٩٣
عزت قرآني معیار دی.. ٥٩٣
عزت قرآني هدف دی.. ٥٩٣
د عزت کړنلار.. ٥٩٤
مسلمان عزتمن قوم دی ٥٩٥
د مسلمان د عزتمنۍ لارې چارې.. ٥٩٩

څوارلسم فصل

(٩) العليِّ اوچت او هسک.. ٦٠١
علي: اوچت کړای شوی.. ٦٠١
قرآن څه ډول عالي دی؟.. ٦٠١
نړۍ ته د نړېوالې سیالۍ بلنه! ٦٠٢
قرآن کله خلکو ته عملاً عالي دی؟.. ٦٠٣
د قرآن کریم په پلوشو روښانه زړونه او عقلونه.. ٦٠٤

قرآني شخصيت او انساني اهداف..٦٠٥
د قرآن كريم له معنا او موخو څخه بې خبره خلک ٦١٠
د قرآن كريم لپاره عالي چاپېريال او هر اړخيزه کړنلار.................... ٦١٠
د قرآني روزنې د علو (هسكوالي) نښې ٦١١
هسكوالى په نبوي احاديثو كې..٦١٢
په احاديثو كې د حامل القرآن معنا:..٦١٥
سفساف يعني څه؟...٦١٧
عبدالله بن مبارک يوه هسكه بېلگه:..٦١٨
د عزتمنولو بله بېلگه ٦١٨
لوړ اهداف يعنې څه؟...٦١٨
د لوړ همتې غلط تعريف...٦٢٠
يو څو ريښتينې نمونې ٦٢٠
قرآن پال او ملي شتمنى...٦٢١
ذليل انسان د دولت شتمني غلا كوي ٦٢١
حيرانوونكې كېسې عزت سرچينې... ٦٢٣
ذليل پوهان فرعي اختلافاتو ته لمن وهي...................................... ٦٢٣
د عزتمن عالم كيسه!.. ٦٢٤
كله چې ايماني عزت له لاسه ووت... ٦٢٥
قرآني شخصيت بشري پرگنو ته عزت ببښي ٦٢٦
هسكو مقامونو ته د رسېدو لار ٦٢٨

پنځلسم فصل

(١٠) آيَاتُ اللهِ..٦٢٩
ارزښتناكې نښې...٦٣٠
قرآن ، بشري او طبيعي نښې.. ٦٣٢
له قرآن سره ستره جفا...٦٣٤
د كايناتو د آيتونو لپاره مؤمنانه كار ٦٣٥
طبيعي قوانين او اجتماعي اصول د ايمان په غياب كې.................... ٦٣٦

د الحاد مکتب.. ٦٣٦
عقده منه طبيعي څېړنه................................ ٦٣٨
بې علمه دين او بې دينه علم.......................... ٦٣٩
د وحې حاملين او د الحاد رنځ........................ ٦٣٩
د الحاد تورتم ، اسلامي هېوادونه او اروپا............ ٦٤٠
د کايناتو څېړنه او الحاد............................ ٦٤١
د لويديځوالو پرځای مسلمانان د کمونېزم ښکار شول..... ٦٤٢
د طبيعت او ټولنې څېړنه ٦٤٤
ولې يا لوړه او يا حرام خواره؟ ٦٤٦
په لويديځ کې د آيتونو څېړنه.......................... ٦٤٦
په نړۍ کې طبيعت څېړنه د اسلام د رښتينولۍ سند........ ٦٤٧
طبيعي څېړنه او لابراتوار د اسلام رښتيني مدافع وکيلان دي ٦٤٨
د طبيعت پر وړاندې شرعي ژمنې.......................... ٦٤٨
د دارويني نظر نامعقوله برخه.......................... ٦٥٠
مسلمانان ولې کار ونکړای شو.......................... ٦٥١
آيت د لاندې نښو په معنا دی.......................... ٦٥٢
قرآني نښې هله روښانه شي............................ ٦٥٤
د نښو عامېدل او عملي کېدل.......................... ٦٥٤
د کايناتو د نښو څېړنه او د دين تطبيق................ ٦٥٦
د کايناتو د نښو څېړنه او حقپالنه.................... ٦٥٧
د تجارت جهاد او شهادت؟ ٦٥٧
لاندې آيتونو ته ځير شئ!............................. ٦٥٩
الله تعالی يادول ، لمونځ کول او تجارت کول دي ٦٦٠
د پورته خبرو لا وضاحت............................... ٦٦٠
د فاسدو سياسي قيادتونو ژوند نښې او چار نښې.......... ٦٦٢
د اسلامي سياست نيمگړی کتابتون....................... ٦٦٥

د اجتماعي فساد نښې.. ٦٦٧
د ظالمانه ټولنيزو جوړښتونو نښې ٦٦٨
پخپلو خلکو بې اعتمادي او پر پرديو اعتماد................................... ٦٦٩
په جنسي فساد کې د ښکېلو نښې... ٦٦٩
څو ودونه :.. ٦٧٠
محکمې يا متشابهې نښې ٦٧٣
دنګې ودانۍ آيتونه.. ٦٧٤
د پوهانو د زړه خبرې آيتونه ٦٧٥
آيتونه معجزې.. ٦٧٥
پندونه آيتونه.. ٦٧٦
کتاب يعنې آيتونه ٦٧٦
امر و نهې الهي آيتونه.. ٦٧٧
حرام په حلالو له منځه ځي... ٦٧٨
قرآني اوامر او نواهي تلقيني او تعليمي دي ٦٧٩
زمونږ اساسي ستونزه ٦٨٠

شپاړسم فصل

(١١) فصل ٦٨١
دونيا او اخرت پالنې ترمنځ فصل ٦٨٦
د پوښتنو فصل ٦٨٦
د بې برخو او برخمنو فصل... ٦٨٧
د دې محروميت عاملين ، عوامل او د پايلې فصل.............................. ٦٨٨

اوولسم فصل

(١٢) عجبا ٦٨٩
عجب: حيرانوونکی کتاب دی... ٦٨٩
د رد ، نه منلو او انکار په معنا ٦٨٩
د منلو او ارزښتمن ګڼلو حيرانتيا... ٦٩١
د حق پلټونکي پېريان ، پېغمبران او نور ستر انسانان........................... ٦٩٢

ادیبانو ته حیرانوونکی ۶۹۵
حقوقپوهانو ته حیرانوونکی ۶۹۵
سمندر پوهانو ته حیرانوونکی ۶۹۷
اقتصادپوهانو ته حیرانوونکی ۶۹۷
ښوونیز پوهانو ته حیرانوونکی ۶۹۸
ټولنپوهانو ته حیرانوونکی ۶۹۸
اروا پوهانو ته حیرانوونکی ۶۹۹
کیسه لیکونکو ته حیرانوونکی ۶۹۹
خواږه پوهانو ته حیرانوونکی ۷۰۰
قانونپوهانو ته حیرانوونکی ۷۰۰

اتلسم فصل

(۱۳) النور ، رڼا ۷۰۱
موږ او رڼاگانې ۷۰۲
سیاسي رڼا ۷۰۲
اقتصادي رڼا ۷۰۳
یوه تېروتنه ۷۰٤
تعلیمي رڼا ۷۰۵
ناهیلي نه یو ۷۰٦
اجتماعي رڼا ۷۰٦
پېغمبر ستره رڼایي ۷۰۸
قرآني رڼا ۷۰۸
قرآن چا ته رڼا ده؟ ۷۰۹
قرآني رڼا هله ځلیږي ۷۰۹

نولسم فصل

(۱۴) الأثارة ۷۱۳
قرآن او علم ۷۱۳
د نړېوال ښوونیز سیستم درې معیارونه ۷۱٤

پوهه ، مهارت ، وجداني روزنه.. ۷۱٤
۱. پوهه.. ۷۱٤
درسي وسایل.. ۷۱۸
قرآن او واقعي علم.. ۷۲۰
علم ۷۲۰
قرآني علوم یعنې څه؟ ۷۲۲
قرآن او د سالم علم اصول.. ۷۲٤

شلم فصل

(۱۵) الحق.. ۷۳۳
حق پالونکي د پېغمبرانو رښتیني وارثان.. ۷۳٤
قرآن رښتینی حق ۷۳۵
قرآن ، حق او حقدار... ۷۳۵
قرآن او حقپال شخصیتونه ۷۳٦
حقپالنه او قرآني نصاب ۷۳۷
یو وړاندیز.. ۷۳۸
حقپاله قرآن لوستنه.. ۷۳۸
حقپال او حقیقتپال د قرآن کریم بنسټ.. ۷۳۹
د حقیقت او حق ډګرونه ۷٤۰
د مسلمان وجیبه.. ۷٤۰

یوویشتم فصل

(۱٦) انزلنا علی عبدنا ۷٤۱
۱. هوسپال او قرآن ۷٤۱
د ژوند تجربه ۷٤۲
۲. شهرت پال او قرآن ۷٤۳
۳. مال پال او قرآن ۷٤٤
٤. د خېټې پر بنده ۷٤۵
۵. د قوم مریی او قرآن کریم.. ۷٤٦

٦. تمبلي او قرآن ٧٤٦
دوه ویشتم فصل ٧٤٩
(١٧) ولا یزید الظالمین الا خسارا ٧٤٩
اقتصادي ظلم.. ٧٦٥
زده کړه ایز ظلم ٧٦٦
تربیوي ظلم ٧٦٦
ازدواجي او کورنی ظلم.. ٧٦٩
گاونډیتوب ظلم ٧٧٠
اخلاقي ظلم.. ٧٧١
د بد اخلاقیو سرچینه.. ٧٧١
د ځان سپکاوی(استخفاف) ٧٧٢
پر استعدادونو ظلم ٧٧٣
جنسي ظلم ٧٧٤
حقوقي ظلم.. ٧٧٥
رسنیز ظلم.. ٧٧٥
پر نسل ظلم.. ٧٧٦
کورنۍ شخړې او جنجالونه ٧٧٨
پر فصل ظلم ٧٧٩
پر ماشوم ظلم.. ٧٨٠
پر ښځې ظلم ٧٨٠
د ظالمې کورنۍ انځور.. ٧٨١
پر نارینه ظلم.. ٧٨١
پر کارگر ظلم.. ٧٨٢
په لمر کې وربانديې کار کول ، ظلم دی ٧٨٢
پر ناروغانو ظلم ٧٨٢
په ناولو شیانو درملنه ٧٨٤
پر اساسي اړتیاوو ظلم.. ٧٨٥
رهایشي ظلم ٧٨٦
مسلکي ظلم ٧٨٦

پر قوم ظلم ۷۸۷
ظالمانو ته یو پرانیستی لیک ۷۹۰

درویشتم فصل

(۱۸) النَّبَأ (لویه خبره)... ۷۹۳
قرآن «أَنْبَاءِ الْغَيْبِ» دی ۷۹۳
قرآن «نَبَأ الْمُرْسَلِين» دی ۷۹٤
«أَنْبَاءِ الْقُرَى» د سیمو خبرې ۷۹٦
رښتینی او حقپالونکی خبر ۷۹۹
کمزوري قرآن لوستي ۸۰۰
وړو خبرو لویې خبرې پټې کړې... ۸۰۱
د رښتیني خبر تر څنګ دردناکه وضع... ۸۰۱
څه باید وشي؟ ۸۰۳
کومې خبرې باید ځواب شي؟ ۸۰۳
شرعي حکم ، مرتبه او د اختلاف لامل.. ۸۰٤
مفاسد: (حرام ، مکروه تحریمي ، مکروه تنزیهي ، مباحات)................................. ۸۰٤
مصالح (فرض ، واجب ، سنت مؤکد ، زواید ، مستحبات)................................... ۸۰۵
د امام احمد بن حنبل رحمه الله تشخیص او تجویز ۸۰٦
عقل او عاطفې ته خبر ۸۰۸
عقل او عاطفه پرې رنېړي ۸۰۹
د بشر مشترک غږ.. ۸۰۹
قرآن د عقل او عاطفې ژبه ۸۱۰
د ټولنیزو اړیکو د سمون خبر ۸۱۰
د رښتیني خبر تر څنګ بې خبره ولس... ۸۱۱
د ژوند پرمختیایي خبر ۸۱٤
د کیسو په بڼه خبر ۸۱٤
د رنځونو د مخنیوي او درملنې خبر ۸۱۵

څلورویشتم فصل

(۱۹) القصص (کیسې)..۸۱۷
د قرآني کیسو ځانګړتیاوې ۸۱۷

١. حق ستاینه او مفسد څپنه ٨١٨
٢. عبرتناک حقوقي انځورونه ٨١٨
٣. حقیقي او رښتینې کیسې ٨٢٢
٤. سپېڅلموخې او عملي کیسې ٨٢٣
٥. عبرتناکې کیسې ٨٢٣
٦. ګټورې کیسې ٨٢٤
٧. وړتیا پنځوونکي کېسې ٨٢٤
٨. ویښتیا ٨٢٤
٩. فکر ٨٢٤
١٠. عبرت او تقلید لپاره ٨٢٥
١١. رښتینې او حقپالې کیسې ٨٢٧
١٢. عاطفي پیاوړتیا ٨٢٧
١٣. زړورتیا ٨٢٧
١٤. هیله من کول او ویښول ٨٢٨
١٥. اړتیا او وړتیا ٨٢٨
١٦. بشري وړتیاوې په عمومي توګه دوه ډوله دي ٨٢٩
١٧. د قرآني کیسو موخه ، وړتیاوو سالمه وده ٨٣١
١٨. هدف او عمل ته ځیرمنې کیسې ٨٣٢
١٩. قرآني کیسې روزنیزې تګلارې ٨٣٣
٢٠. څه چې پاتې دي ٨٣٥
پایله ٨٣٧
د قرآن کریم تلاوت ٨٣٨
"تزکیه"څلور معناوې لري: ٨٣٨
رښتینې قرآنپالنه ٨٤٠
انساني ژمنې او د کایناتو تسخیر ٨٤٢
د قرآن کریم تدریسي نصاب ٨٤٣
لفظي تدریس ٨٤٣
د معنا زده کړه ٨٤٣
د قرآن کریم تطبیق ٨٤٣

قرآنپوه باید رباني شي ۸٤٤
رباني ۸٤٥
حلم ۸٤٥
فقه ۸٤٥
د قرآني حقونو د ادا ارزونه ۸٤۹
ماخذونه ۸۵۳
د لیکوال پېژندنه ۸۷۰

د کتاب په اړه نظر

الحمدلله الذی انزل القرآن علی عبده محمد من بني عدنان علیه افضل التسلیمات و صلوات المنان ، و اودع فیه حکمه من شتی علوم القرآن ، و شرح نبیه و صفیه ببسط و بیان و علی آله و ازواجه و ذریاته و صحابته و امته من الانس و الجان.

و بعد:

د [**مَنُّ الْحَلِيمِ الْمَنَّانِ فِيْ عُلُومِ الْقُرْآنِ**] لړۍ د (**د قرآن کریم نمونه او صفتونه، ښوونیز – روزنیز نقش او آثار**) اثر چې د قدرمن استاد محمد ناصر حلیمي لیکنه ده ، د علومو اکاډمۍ د مشرتابه لخوا د کره کتنې په موخه د تفسیر او حدیث مرکز ته راستول شوی و ، نوموړی اثر د تفسیر او حدیث مرکز له خوا په شپږو برخو وویشل شو او هره برخه یې یوه استاد ته د کره کتنې لپاره وسپارل شوه ، چې یادو استادانو:

څېړنوال عبدالرحمن عادل

څېړنپوه نورالحق عزیزي

څېړندوی محمد امان رسولي

څېړنوال ویس الدین نوري

څېړنوال نجیب الله امین

څېړنوال عبدالرحمن حامد

له خپله اړخه خپل نظرونه جوت کړي ، چې په ټولیزه توګه یې نوموړی اثر د قرآني علومو په برخه کې ډېر مهم او په زړه پورې بللی دی.

د علوم القرآن موضوع ډېره مهمه موضوع ده ، چې علماوو په دې اړه زیات کتابونه او رسالې لیکلي دي ؛ خو د ښاغلي مولوي محمد ناصر حلیمي لیکنه ځکه ډېره د ستاینې وړ ده ، چې په روانه او عام فهمه خوږه پښتو ژبه یې داسې په زړه پورې او ارزښتناک بکر اثر لیکلی دی ، چې ساری یې کم لیدل کېږي او په افغاني ټولنه کې د اسلامي فرهنګ په بډاینې کې ستر رول لري.

نوموړي په خپل دې اثر کې د افغاني ټولنې له اوسني روان کړکېچ څخه د بریالي راوتو یوازنی نسخه په قرآن کې تشخیص کړې ده ، چې په تطبیق سره به یې د دې ناورین ځپلې ټولنې مړاوې هیلې او امیدونه یو ځل بیا راتاند او د ژوند اصلي موخه به ورسره تر لاسه شي.

نوموړي اثر ته ډېر په زړه پورې نوم غوره شوی د [من الحلیم المنان فی علوم القرآن] لړۍ (د قرآن کریم نومونه او صفتونه، ښوونیز-روزنیز نقش او آثار) چې دا د دې څرګندونه کوي ، چې د نوموړي اثر لوستل هر انسان لپاره ډېر مهم دي.

په دې اثر کې قرآني آیتونه ، نبوي احادیث او د علماوو اقوال په ډېره امانتدارۍ د شاهد او دلیل په توګه راوړل شوي ، هر نقل قول او په لمنلیک کې او دغه راز د اثر په اخر کې د ماخذونو په لیکلړ کې ذکر شوي دي.

د عناوینو او فصلونو ترتیب ته پوره پاملرنه شوې ده ، مطالبو ته له عنوان سره سم منطقي تړاو ورکړ شوی دی ، په کومو آیتونو چې استدلال شوی له مطلب سره د هغه ارتباط او مناسبت ته پوره پاملرنه شوې ده او پاراګرافونو ته هم پوره توجه شوې ده.

تر هر څپرکي لاندې د لنډې سریزې په توګه د موضوع د ښه وضاحت لپاره څو کرښې لیکل شوي دي ، چې د کتاب ارزښت یې څو برابره زیات کړی دی.

د پورتنیو ښېګڼو په لړلو سره د نوموړي اثر چاپ ته وړاندې کېږي ، چې ګټه یې عامه او د علم خپرونه تر سره شي.

د یادونې وړ ده ، چې نوموړو استادانو د مولوي محمد ناصر حلیمي له احساس او اخلاص څخه چې له قرآن کریم ، هېوادوالو سره یې لري ، د زړه له کومې مننه کوي او د رب العزت له درباره ورته د زیاتو بریاوو غوښتونکي دي ، قلم یې تاند په ژوند ، علم او عمر یې برکت شه.

په درنښت

د تفسیر او حدیث مرکز ریاست

تقریظ

قرآن کریم له یوې شعور پارونکي زاویې نه:

د وخت د کمي او د روژې مبارکې تنګو فرصتونو باوجود ما د استاد محمد ناصر حلیمي کتاب [د قرآن کریم نومونه او صفتونه، ښوونیز – روزنیز نقش او آثار] ولوست.

کتاب په څو ژوندیو تاثرونو ونازولم:

اول تاثر

دا چې په افغانستان کې د شوروي اتحاد لښکرو د ماتې په حساب د هجرت یعنې د پېښور د بې وطنو افغانانو په ماحول کې چې د بلا منفي تاثراتو تر څنګ یې مثبتې میراثې درلودې ، یوه پکې همدا وه چې زموږ خلک په هجرت کې د قرآن ، قرآني درسونو او په مجموع کې ددینپوهنې له فیوضاتو نه بهرمند شول او هجرت موږ ته د قرآن ، مسجد او لمانځه سره اشنا نسل د یوه سوغات په توګه راکړ ، چې یو هم له دغه ځوانانو نه چې د سیدجمال الدین په شان ژوندیو لېسو کې د هجرت په کور کې یې اسلام او علوم لوستي ، استاد ناصر حلیمي دی چې دا زموږ په لاس کې کتاب یې یوه ژوندۍ نمونه ده.

استاد حلیمي له قرآني ارزښتونو نه ډېر ژور تاثر اخیستی دی او د همدې ژور تاثر له هسکو نه د قرآن کریم او الهي هدایاتو خلاف تلونکو افغانانو باندې په همدې کتاب کې داسې خطاب لري:

همدومره بس دی چې مسلمانانو پېړۍ پېړۍ له ښکنځلمارو قیادتونو نه خپل ژوند او پت ځار کړی (۸۱) صفحه.

واقعاً په کچه او خامه کې روان مجاهدین او قیادتونه له همدې قرآني ارزښتونو سره له فاصلې نه په کړو سر شوي دي.

دویم تاثر

دا چې استاد محمدناصر حلیمي په قرآن کریم کې د قرآن کریم لپاره له منتخبو نومونو او صفتونو نه په الهام د دې اسماني کتاب سجل شوي مؤثریتونه پخپله طریقه

درک ، راټول او مطرح کړي چې په لوی سر کې د قرآن کریم لویې موخې هم پکې همدا دي.

درېیم تاثر

او تر ټولو پر ځای تاثر هغه دا چې استاد ناصر حلیمي په یوه ډېره تکرار هڅه کې د کتاب په زیاتو برخو کې د قرآن ، لمانځه او نورو قرآني ارزښتونو په اړه او له هغو نه د ګټنې او ددغو د اغېز د بشپړولو لپاره یوه غوره لاره انتخاب کړې او هغه دا چې قرآن کریم او لمونځ دواړه باید په بشپړه توجه ولوستل شي.. او زده شي.. او د عمل لاربښود شي.. یعنې چې قرآن کریم د عمل او تطبیق لپاره زده کړو او ددغه ایمان پالونکي اغېز په لړ کې خلک اسلام او قرآنپوهنې ته دعوت کړو.

دا ټول د استاد له نظره هغه څه دي چې قرآن کریم د دغسې سړیو په وسیله ایله په ټولنه کې د مثبت بدلون او پخپل ماحول کې د یو اغېزمند دعوت اولنی ګام اخېستی شي.

څلورم تاثر

دا چې دا لیکنه د قرآن کریم او دعوت شوې ټولنې په منځ کې د تعامل او متبادل اغېز او په مشخص ډول له قرآني هدایاتو سره د استقبال کوونکو او بېباکه تصادم کوونکو په اړه د هدایت او عمه [د عقل کوښوالی] متفاوت کردار ته په یو صوفیانه ژور تحلیل کې هغه څه راټول کړي چې لوستونکی پخپله تجربه کې نوي عمل او نوي نظر ته هڅوي هغه له هدایت نه د محرومو سلسلو په لړ کې د متکبرینو نوم اخلي او په دې اړه هغه هاغه کسان هم په ګوته کوي چې په ناخبرۍ کې د کبرجنو د سجل برخه دي.

(كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ).[1]

متکبر

د خلکو حق خواړه ،

غاصب انحصارګر ،

غله رشوتخواره ،

---

۱ . غافر:۳۵.

هر حق خور متکبر دی ،
د اولادونو په اړه بې پروا پلار ، مور ، نیا او نیکه کبرجن دي.
د شاگردانو د حقونو د اداء په اړه بې پروا مؤسس ، مدیر ، معلم او استاد متکبر دی(۴۰۱).

په همدې موخه حلیمي صاحب الهي هدایات له هغې معمولي تقلیدي جغرافیې نه (یعنې انسان لوړو اخلاقو ، عباداتو ، مشروع معاملاتو ته دعوت او د محرماتو له سلسلې نه د انسان خبرول) یوې نوې جغرافیې ته وړي وای.

هدایت یوه عامه لاربښوونه ده چې په قرآن کریم کې په (هدی للناس) تعبیر شوې او بله معنا یې عمل ته چمتو کوونکی او هدف ته رسوونکی دی ، چې قرآن کریم پکې د ژوندانه دنیوي او اخروي اړخونو ته لاربښوونه ده، بل ځای وایي: د کائناتو هره ذره موندل او د انسان لپاره د هوسا او پرمختللي ژوند ښېل د کائناتو د تسخیر هدایت دی.(۴۱٦)

انسانانو چې پخپله اوږده تجربه کې څه راټول کړي او د هغوی نن چې د پرون او بل پرون سره توپیر لري دا د هغو استعدادونو چانسونو د شرایطو او ماحول ګډ اغېز دی چې لوی او وخت بدلونکی خدای همدا اشرف المخلوقات د هغه لپاره همدغسې پیداکړي دي.

(اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (١) خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ (٢) اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ (٣) الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (٤) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ (٥)). [۱]

د "مالم یعلم " د رنگین تحول پاتې پړاوونه کېدای شي تر دې هم بوږنوونکي او زړه راښکونکي وي.

ولې کله کله لنډفکري په دې رنگین تحول کې ځان ویني او خدای نه.

پنځم تاثر

د حلیمي صاحب په لیکنه کې او د کتاب په مختلفو فصلونو کې له یوې انساني پدیدې نه ډېر شاکي دی ، هغه دا چې دا قرآن کریم سره له دې چې د ټول انسانیت د نیکمرغۍ او سعادت لپاره راغلی ، انسان دغې اسماني پیرزوینې ته په همدې لحاظ

[۱] . علق: ۱-۵.

چې هغه د خالق او مالک خدای پیرزوینه ده ، هغسې چې مناسب ده ، توجه ونه کړه او هغسې چې مناسب ده ، چا یې په آیتونو او هدایاتو کې له تدبر نه کار وانخېست او تر ټولو زیاته شکوه او یا گیله یې پخپله له هغو مسلمانانو نه ده چې دا قرآن کریم په لمونځونو کې لولي او له ممبرو یې اوري ، بیا هم په عملي انداز کې خپل ژوند ددغو قرآني ارزښتونو سره برابر نه کړای شو او حلیمي صاحب په همدې لیکنه کې له هغو مذهبي او سیاسي مشرانو نه گیله من دی چې د دې قرآن کریم او مذهب په پلمه یې ځانونه لوړو ځایونو ته رسولي دي ، ولې هغوی د قرآن کریم د لارښوونو خلاف دا امت د خپلو ښکنځلمارو ویناوو او لیکنو په اختلاف او جگړه کې روان کړی دی.

که دغه تقریظ نه اوږدېدای ما به د کتاب نه نورې ډېرې بېلگې رانقل کړې وای.

په دې امید چې د کتابونو لیکونکي پر همدغسې یوې تعمیري لار روان شي او د دې کتاب لوستونکي تر دې زیات پکې پیدا او تر ما زیات د یو تصور له مخې پخپل ژوند ، پخپل عمل او پخپلو روابطو ؛ بلکې پخپل لوست او لیکنه کې نوی نظر وکړي او قرآن ، ژوند ، عبادت او معاملاتو ته له سره نوی نظر واچوي او هر څه د عمل ، انساني خدماتو او د لوی پروردگار د خوشحالۍ په موخه تعقیب کړي.

حلیمي صاحب ته د لا نورو لیکنو توفیق غواړم.

محمدزمان مزمل

۱۳۹۸/جوزا/ ۱۷

تقریظ

الحمدالله وحده والصلاة والسلام علی من لا نبی بعده!

اما بعد: د الله جل جلاله شانه ؛ د دې ستر کتاب اعجاز په همدې کې دی ، چې علماوو د خپل تخصص په چوکاټ کې له وخت او زمان سره سم د دې کتاب (قرآن کریم) د خدمت لپاره په علمي ډګر کې متې رانغښتې او د دې کلام له مادي او معنوي خدماتو څخه یې خلک خبر کړي او د دې کلام (قرآن کریم) د خدمت لړۍ به تر قیامته غځېږي او خلک به ترې استفاده کوي.

دا دی د همدې علمي لیکنو او د قرآني علومو د خدمت په لړ کې د الله د کتاب (قرآن کریم) د یو بل خادم محترم مولـنا محمد ناصر (حلیمي) صاحب د تالیف (**د قرآن کریم نومونه او صفتونه، ښوونیز- روزنیز نقش او آثار**) یادونه کوو ، چېډېره ګټوره او خوندوره‌لیکنه ده.

زه د نوموړي لیکنې او تالیف په هکله خپل نظر په لاندې توګه څرګندوم.

اول: نوموړی تالیف ځکه مهم او معیاري دی ، چې د قرآن کریم له نومونو او صفتونو سره مو اشنا کوي او د قرآن کریم نومونه او صفتونه یادول د هر مسلمان لپاره حتمي دي ، چې ورسره بلد او د نوموړو نومونو او صفتونو عملي او ژوندۍ بېلګه وګرځي.

دویم: نوموړی تالیف ډېر غوره مطالب او اوچت مسایل رانغاړي ، چې د مؤلف په پراخه معلوماتو او لوړ احساس دلالت کوي.

درېیم: دغه لیکنه په ډېر لوړ ادبي سبک او علمي مېتود لیکل شوی ، چې لوستونکی ترې په ربښتیا هم خوند او پند اخلي.

څلورم: په لیکنه کې په قرآني آیتو او نبوي احادیثو یې ډېر معقول استدلال کړی ، چې د تالیف ارزښت یې لا زیات کړی.

پنځم: په اخر کې د محترم لیکوال لپاره په علمي او فرهنګي ډګر کې د لا زیاتو بریاوو او پرمختګونو هیله کوم او الله دې یې دا تالیف په حسناتو کې حساب کړي ، قلم دې فعال او احساس دې تاند او ځلاند وي.

په درنښت

پوهاند دوکتور دل آقا وقار

د ننګرهار پوهنتون د دکتورا د برنامې آمر

۱۳۹۸/۹/۱۰

تقریظ

قرآن کریم ، روښانه لمر

هغه کتاب چې رحمة للعلمـین، رحمـة للنـاس، رحمـةللمؤمنین، هـدی للعلمـین، هـدی للنـاس او هـدی للمـؤمنین دی، د اللـه لخـوا د بشرـ د نېکمرغـی، پرمختـګ او پرمختیا لپاره بنسټ، د ژوند لارښود او د نېکمرغه ژوند انځور دی.

د همدې خبرې د زباتنې لپاره لله الحمد زموږ فاضل او عـالم ادیـب اسـتاد مولانـا محمد ناصر حلیمي په دغه لیکنه کې په هسکه علمي بڼه پراخه علمي څېړنه کړې ده.

دا ټولګه مې سر تر پایه ولوسته، په لنډو ټکیو کې ترې زما اخیستنه دا ده چې:

د ژوند په ګڼو اړخونو کې زموږ د وروسته پاتېوالي اساسي لامل لـه قـرآن کـریم سره د ټولنې د چلوونکو بې پامي او نا ژمنتیا ده.

د شرعیاتو پوهنځي، مدارس، ممبر او نور ارګانونه د قرآن کریم په ترویج ژمـن دي ؛ خو متاسفانه د قرآني لارښوونو رنګ پکې د شخصي اندونو او ګټو په پرتله ډېر تت دي.

داچې افغاني ټولنه مسلمانه ټولنه ده، خلک یې له اسلام سره لېونی مینـه لـري او خپل اولادونه قرآن کریم ته کېنوي ؛ خو متاسفانه بې خونده اداره او وچه رهبري د پـایلو په ترلاسولو کې خطرزېږی خنډ دی.

د اسـلامي هېوادونـو مشرـان، د وزیرانـو شـوراګانې، نړېـوال حقپـال او علـم پـال سازمانونه باید قرآن کریم د خپلې لارې مشـال کـړي ؛ ځکـه هـر انسـان او هـره ټولنـه د خپلې عقلي وړتیا او عاطفي سپېڅلتیا له مخې ترې هومره پند او خوند اخلي.

دا د مسـلمانانو انحصـاري کتـاب نـه دی ؛ بلکـې د ټـولې نـړۍ لپـاره د رحمـت او هدایت سرچینه او ژونددود دی. هر اصلاحي او پرمختیایي سازمان چې په فساد او ظلم لتاړ نه وي، قرآن کریم ته په عملي مراجعې په لـږ وخـت او لـږې انـرژۍ د وګـړو او ټولنـو نېکمرغي تضمینیدای شي.

د ټولنې د فکري دنګې مانۍ لـه رغوونکیـو قلموالـو او لیکوالـو، هنرمنـو او حکـاکو شاعرانو مې هم هیله ده، چې پخپلو هنري پنځونو او تخلیقاتو کې د خپـل اسکېرلي او

نتلي اولس بېوزلي او کونډې رنډې چې دا څه باندې څلور لسېزې د هر ماښام ډوډۍ له اوښکو سره خوري-له پامه ونه باسي او د خپلو ویاړلیو قلمونو په څاڅکي څاڅکې وینه د دوی د ملي او سیاسي برخلیک سازۍ ویاړ وګټي.

له اقبال نه پوښتنه وشوه چې ستاسې شعرونه ولې دومره خوندور او اغېزمن دي؟ هغه وویل چې زما د پلار په نصیحت چې:

بچېه! قرآن کریم داسې لوله لکه پر تا چې نازل شوی وي.

ادیبان، لیکوال، خطیبان او شاعران دې قرآن کریم ته مخه کړي، چې هم د اقبال په څېر خپله عاطفه څرګنده کړي او هم عقلي توازن وساتي او خپله ټولنه د ښو او بدو له پلوه وارزوي او خلکو ته په مورنیو ژبو وګړیز، ټولنیز او طبیعي حقایق ښکاره، حقونه اداء او ژمنې ترسره شي.

قرآن کریم د دې لپاره نازل شوی چې د بشري ژوند هر اړخ خوندي، عزتمن، پتمن، پرمختللی او د بشر- د سعادت پر محور یې وڅرخوي، مخالفتونه کابو کړي او اختلافات داسې هوار کړي، چې د بشر د مادي پرمختیا او معنوي لوړتیا لامل او قرآنپوهان د بشري سعادت محور شي.

دولت او دولتی چارواکو ته وړاندیز او هیله ده، چې که پوهیږي چې د دوی ملي کړنلار او پلانونه د دې ځپلي، غولیدلي او منتظر اولس د سوکالۍ تضمین نشي کولای ؛ نو د همغه ذات په پار دې-چې دوی یې خپلې ویناوې په نامه پرانځي. پر خپلو مسلکي ژمنو، ټولنیزو تعهداتو، منتجو کړنو او سیاسي برنامو د زړه له تله په پوره سپېڅلې مینه یوه ژوره بیا کتنه وکړي.

اوس هم دولت باید داسې مسلکي اداره رامنځته کړي چې د افغاني ټولنې د روان کړکېچ د هواري لپاره له قرآن کریم نه نسخې را واخلي، رنځونه تشخیص کړي او د درملګرو ځانګړنې په ګوته کړي. او قرآنپوهنه له وړکتونه تر پوهنتونه وغزوي، د ټولنې مشر او کشر باسواده او بې سواده د روغمن ژوند د رامنځته کولو لپاره پرې یو شان پوه شي او د قرآني حلقاتو په سمبالولو سالم عدلپال، مظلومپال او علمپال چاپېریال رامنځته کړي.

همداشان د خپل اولس درمنو، ژمنو او متعهدو ځوانانو ته ځولی غوړوم، چې د خپلې ټولنې د یوه سوکاله او سیال ژوندانه د ښکلا لپاره پر خپلو هڅو او فکري تعهد له اولس سره یوه نه ماتېدونې او کوټلې ژوره کتنه وکړي.

د خپلې ملي ټولنې د زانګو زنګوونکیو میندو او پتمنو خویندو مې تمه او هیله ده چې د نوي عصر د ننګوونکیو پرمختیاوو ته په پام خپلو بچېو او اولادونو ته د پرون پر خلاف په زانګو کې د للو للو د زمزمو پرځای ژوند ښساندې او ژوند ځلاندې ترانې سندریزې کړي.

د دغې ستړې هیلې او ارمان د ترسره کولو لپاره د مولینا حلیمي دغه ارزښتناک اثر یو ښه تطبیقي لارښود او روښانه تګلار ده.

د درانه مولینا په قلم دې برکت شي چې د خپلې رنځېدلې او ناورین ځپلې ټولنې د درملنې لپاره دغسې ډېرې نورې حاذقانه نسخې وړاندې کړي.

د یوه پرمختللي، سوکال او بسیا افغانستان په هیله

محمد آصف صمیم

۱۵|۲|۱۳۹۸

تقریظ

د استاد حلیمی پر اثر څو کربښې

که څه هم د حلیمي صاحب پر اثر څه لیکنه که هغـه هـر ډول کـره کتنـه وي. زمـا ځانګیزه دنده نه ده. خو د فرهنګیانو او لوستي قشر تر منځ د اسـتاد حلیمـي شخصـیت دومره خوږ او ټولمنلی دی چې هېڅوک هم تـرې لمـن را ټولـولی نشي. زه یـې لـه ډېـر وخت را هیسې آن د استاد صمیم د ګرځنده مدرسه عالیه له وختـه پېـژنم. چـې څـومره دروند او راښکونکی شخصیت لري.

د مولانا حلیمي دغه اثر یواځې ماته نه باید هر خواخوږي افغان ته د دلچسـپۍ وړ وي. ځکه چې پکې له روزنیزو تحلیلونـو ډېـر کـار اخېسـتل شـوی دی. دا یـوه ډېـره د پـام وړ خبره ده چې روانو فرهنګي یرغلونو موخه زمونږ ځوان کهول یی لري او پدی هېـواد کـې د پېړیو پېړیو د دین اهمیت، احسـاس او د مـلي ارزښـتونو د را ټیټولـو او لـه منځـه وړلـو هڅه ده، پدې اثر کې که همدې یوې خوبۍ ته وکتل شي د لیکوال مسـؤولیت اوژمنتیـا پوره کیږي.

څرنګه چې د ګردو شرقي ژبو اساس عربي ده. داستاد متن کلاسیک رنـګ خپـل کـړی، پدی معنا چې دپېړیو به هره پوړۍ کې به خپل ارزښت له لاسه ورنکړي. د اسـتاد الفـت په وینا پرخپل ادبي او علمـي منطـق سربېـره دپښـتو، دري او اردو پـر شـوې بېلګـو هـم استناد کوي، او خپلـو ځوانـو لوسـتونکو تـه ښـیي، چـې زمـوږ دینـي قرابـت او فرهنګـي هماهنګي له پولو اوښتې ده. د اسلام مقدس دین په غیږ کې ټوله نړۍ ځاییدلی شي.

پر ځای ایتونو، حدیثونو او د علماو ویناو نقل قول، د لیکوال پراخـه مطالعـه او د لیکنـې توثیق په ښه کوي همدارنګه متلونو، کیسو او بېلا بېلو اقوالو دغه غوښنه او پنـډه لیکنـه زړه ناستې کړې، او د اثر سپېڅلی مرام یې په ولسي او کولتوري رنګونو ښکلی او رنګېنـه کړی دی.

په کتاب کې له (۱۴۰)اخځونو استفاده شوې چې دومره ګڼو ماخـذونو یـې د تحقیـق او څیړنې پله ډېره درنه کړېدهږ پېچلي مسایل پـه ډېـره ښـه ژبـه تحلیلـوي او پـدې توګـه د

لوستوالو په پوهیدا کې هېڅ ستونزه نه پرېږدي. تر ټولو غوره دا ده چې په ټولنه کې رواني ستونزې گام پر گام څېړي. که څه هم د اثر موضوع د قران نومونو او صفتونو بنسټیزه څېړنه ده او دا را زده کوي چې اسلام بشپړ دین او داسې ستونزه نشته، چې حل یې پکې ونه موندل شي.

دعلامه اقبال په وینا: ((صد جهان باقیست در قرآن هنوز))

هره زمانه د خپل روح په ژبه خبرې کوي چې له عظیم الشان قرآن به دخپلې اجتهادي پوهې په برکت نړیوالو ته نوي جهانونه د ژوند تگلاره او د ټولنې جوړښتونه ورپېژني .

دا غنیمت اثر د ځوانانو لپاره لیکل شوی، لیکوال د ټولنې نباض په توگه د ټولنې په شا رگونو هم د خپل اروپوهنیز تفکر گوتې ږدي او د ناروغه ټولنې دروغتیا لپاره ډول ډول علومو ته سر ورښکاره کوي.

له درانه حلیمي صاحب د (هم خرما او هم ثواب) اثر ډېره مبارکي وایم، او له نورو پوهانو هم غواړم چې خپله مخه ټولنې او ځوان قشر ته راواړوي او د ده دغه مبارک یون بدرگه کړي.

جزاک الله

پوهنوال فضل ولي ناگار

پوهنتون مېنه

۱۰/۴/۱۴۰۰